

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ
ชื่อผู้เขียน	นางสาว นันทวดี สังข์แดง
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.พศิน แดงจวง ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลิสุวรรณ กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ เปลี่ยนผดุง กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ในการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากอาชีพเกษตรกรรมมาเป็นอาชีพหัตถกรรม และศึกษาถึงปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมภายในและภายนอกชุมชน ที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ตลอดจนผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ในการศึกษาวิจัยได้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการสนทนาร่วมกับผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมในชุมชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับอาชีพและแนวทางในการแก้ไขกลุ่มที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ที่เปลี่ยนแปลงอาชีพจากเกษตรกรรมมาประกอบอาชีพหัตถกรรมจำนวน 10 คน ชุมชนที่ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนบ้านบ่อสร้าง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้ในการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากอาชีพเกษตรกรรมมาเป็นอาชีพหัตถกรรม มีขั้นตอนที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดที่วัด เมื่อ 100 ปีมาแล้ว จากนั้นประชาชนที่สนใจได้เรียนรู้ ผี กัด และถ่ายทอดความรู้ให้กับครอบครัว เครือญาติ ต่อมาได้นำเข้าสู่โรงเรียน

ในราวปี พ.ศ. 2482 แรงผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนเนื่องจากการประสบปัญหาจากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม ซึ่งทำให้ชุมชนค้นหาวิธีการในการแก้ไขฝักฝืนเรียนรู้ ลองผิดลองถูก อาชีพใหม่ไปเรื่อย ๆ จนได้ค้นพบอาชีพที่พึงพอใจ

สำหรับรูปแบบของการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพนั้นประกอบด้วย หลังจาก que เห็นความสำคัญของอาชีพแล้วจึงเข้าไปฝึกหัด ทดลองทำด้วยตนเอง และเผยแพร่ไปสู่ครอบครัว เครือญาติ และชุมชน การเรียนรู้อย่างเกิดจากการรับข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการที่แพร่กระจายเข้าไปในชุมชน และจากการที่ชุมชนเดินทางติดต่อสื่อสาร ค้าขาย กับภายนอกอีกด้วย

ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย การมองเห็นคุณค่า การเกิดความตระหนัก และสิ่งเหล่านั้นสัมพันธ์กับภูมิปัญญาเดิม ความต้องการให้ครอบครัว มีรายได้พออยู่พอกิน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกประกอบด้วย รายได้ที่เกิดจากความต้องการสินค้าที่ผลิตได้ การคมนาคมที่สะดวก แรงกระตุ้นส่งเสริมจากองค์กรของรัฐและเอกชน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ เช่น การท่องเที่ยวและการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

นอกจากนี้จากนโยบายการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากสังคมเมือง การขยายตัวของระบบการผลิตภายใต้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่แปลกแยกจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเดิม ทำให้เกิดสถานะความไม่คุ้มทุนในการผลิต เกิดรายได้ต่ำแต่ค่าใช้จ่ายสูง ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินทั้งจากการผลิตและการบริโภค จึงทำให้เกษตรกรในชุมชนเกิดความ ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงอาชีพ เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ดีการเปลี่ยนแปลงอาชีพที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในหลายลักษณะ โดยเฉพาะ โครงสร้างทางสังคม โครงสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเคยมีความผูกพันใกล้ชิดกัน มีความเคารพในระบบอาวุโส ได้ถูกปรับเปลี่ยนก่อให้เกิดการแข่งขันกันในชุมชน ระบบการผลิตของอาชีพใหม่ทำให้เกิดการมีหนี้สินขึ้น อันเนื่องจากการกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุน

Thesis Title	Learning Process that Influences Occupation Change		
Author	Miss Nuntavadee Shungdang		
M.Ed.	Nonformal Education		
Examining Committee			
	Assoc. Prof. Dr. Phasina	Tangchuang	Chairman
	Assoc. Prof. Dr. Chukiat	Leesuwan	Member
	Asst. Prof. Youngyuth	Plianpadung	Member

Abstract

The purposed of this the research were to study the learning process in occupation changes from agriculture to handicraft producing and also focus to identify factors leading to the changes in a rural community. A qualitative method – non – structured interview, observations, and group discussion – was employed in data gathering.

The findings revealed that the learning process in occupation changes has been gradually transferred from Buddhist monk's expertise who practiced producing umbrellas from Mynmar a hundred years ago. Other monks and some villagers who were interested in handicraft producing went to practice the umbrellas producing from the monks for uses and then transferred through generations within the households of each family.

In 1939 when the villagers faced with agriculture problems, they could not plant their crops due to lacking of water, there were more debts. The villagers, thus, sought seriously for new occupations. The umbrella producing then became the popular occupation since the villagers found that they can make more money from selling them. Thus, more and more people have practiced umbrella producing eversince. The learning process of a new occupation in those days began informally that can be drawn as: setting of new occupation

awareness, group short-term practicing from local wisdom, self-practicing at home, transferring knowledge and skills to off-springs for labor assistance, then expanding to relatives and finally, to the whole community. After then, the community school has put the know-how in extra-curriculum activities respectively.

The factors that affected sustainable changes to handicraft producing were both intrinsic and extrinsic factors. The relationships between the new occupation and local wisdom and better incomes were classified as intrinsic factors, while more tourists, good transportation and extra-curriculum activities were extrinsic factors respectively.

However, there are some impacts of this change, such as, to social structure, family relationships. Elder respect has been declined, people pay less attentions to community problem solving cooperatively, and there has been increasingly competitive within the community, as well as more debts in handicraft investment.